

พันธะในการปรับมิติหญิงชาย
ให้เข้าสู่บทบาทหลักในการพัฒนา
ทรัพยากรน้ำในลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง

Cambodia • Lao PDR • Thailand • Viet Nam
For sustainable development

นโยบายและยุทธศาสตร์ ด้านมิติหญิงชาย

คณะกรรมการแม่บ้านฯ ได้ให้ความสำคัญมากขึ้นกับการทำให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติของการพัฒนาคน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังที่ได้กำหนดให้เป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์กลยุทธ์ที่ประกอบกันเป็นพื้นฐานสำคัญของวิสัยทัศน์ขององค์กร เพื่อให้เป็นกลุ่มแม่บ้านที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ มีความเป็นธรรมในสังคม และมีสิ่งแวดล้อมที่ดี การพิจารณาด้านสังคมที่เกิดขึ้น ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการทำให้วัตถุประสงค์ของการวางแผน และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติประสบความสำเร็จ และในท่ามกลางสิ่งต่างๆ เหล่านี้ มิติหญิงชายจัดเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับประเทศสมาชิกคณะกรรมการแม่บ้านฯ มิติหญิงชายเป็นประเด็นที่มีลำดับความสำคัญสูงระดับชาติ เพื่อเพิ่มประโยชน์แก่กิจกรรมการพัฒนาคน เศรษฐกิจและสังคมที่เท่าเทียมกัน ได้มีการเน้นให้มีมิติหญิงชาย ซึ่งผสมผสานทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ และสังคมโดยธรรมชาติ เป็นตัวแปรหลักที่จำเป็นจะต้องนำมาร่วมพิจารณาในทุกแง่มุมของการจัดทำแผนงานพัฒนาของคณะกรรมการแม่บ้านฯ

ในการนี้ คณะกรรมการแม่บ้านฯ จึงได้จัดทำกลยุทธ์และนโยบายด้านมิติหญิงชายฉบับนี้ขึ้น ซึ่งประเทศสมาชิกคณะกรรมการแม่บ้านฯ ได้ให้การรับรองแล้วในคราวประชุม คณะมนตรี คณะกรรมการแม่บ้านฯ เมื่อปี 2541 และ 2543 ตามลำดับ ■

นโยบาย ด้านมิติหญิงชาย

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการที่ประสบความสำเร็จ เรียงร้อยให้ใช้แนวทางแบบตัดขวาง (Cross-sectoral) ในการวางแผน การพัฒนา การใช้และการพิทักษ์ ทรัพยากรน้ำ แนวทางแบบบูรณาการดังกล่าวเชื่อมโยงมุมมองด้านสถาบัน การบริหารจัดการ สังคม มิติชายหญิง และเศรษฐกิจ เข้ากับการวิเคราะห์ทางวิชาการ และการแก้ไขปัญหา ให้โอกาสสำหรับการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของทุกคน หญิงและชาย บนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน

เพื่อปฏิบัติตามการอนุวัติกลยุทธ์ด้านมิติหญิงชาย โดยประเทศสมาชิกคณะกรรมการแม่น้ำโขงสี่ประเทศ จุดประสงค์ของนโยบายฉบับนี้ คือ เพื่อกำหนดแนวทางหลักของคณะกรรมการแม่น้ำโขง ในการจัดการประเด็นมิติหญิงชายในการพัฒนาทรัพยากรน้ำและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง ■

หลักการและเหตุผล

ขอบเขต

คณะกรรมการแม่น้ำโขงมุ่งเน้นที่ “มิติหญิงชาย” (Gender) มากกว่า “สตรี” มิติหญิงชาย เกี่ยวข้องกับบทบาท ความรับผิดชอบ ความต้องการ ความสนใจ และศักยภาพของทั้งหญิงและชาย สิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น คำว่า “มิติหญิงชาย” จึงไม่ได้เป็นคำพ้องของคำว่า “เพศ” ซึ่งระบุถึงความแตกต่างทางชีววิทยาเท่านั้น

ในบริบทแม่น้ำโขง ความร่วมมือภายในกรอบงานของคณะกรรมการแม่น้ำโขง มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การพัฒนาทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในกลุ่มแม่น้ำโขงตอนกลางแบบบูรณาการ บรรลุผลสำเร็จสูงสุดในแนวทางที่ยั่งยืน และเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศภาคีแม่น้ำโขงให้ดีขึ้น บ่อยครั้งหญิงและชายแสดงบทบาทที่แตกต่างกัน

ในการพัฒนา ดังนั้น จึงมีความต้องการความสนใจ การเข้าถึง และการควบคุมทรัพยากร ที่แตกต่างกัน ศสนวิสัยด้านมิติหญิงชายเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้มั่นใจได้ว่า ความต้องการเฉพาะของหญิงและชาย ความอ่อนแอ และศักยภาพได้รับการยอมรับ และมีการจัดการอย่างเหมาะสม

เป้าหมาย

วัตถุประสงค์ในภาพรวมของนโยบายด้านมิติหญิงชาย คือ เพื่อปรับทัศนวิสัยด้านมิติหญิงชายให้เข้าสู่บทบาทหลักในความพยายามด้านการพัฒนาทั้งหมดของคณะกรรมการแม่น้ำโขง เพื่อให้มั่นใจได้ว่า แผนงานพัฒนาทุกแผนงานของคณะกรรมการแม่น้ำโขงให้ประโยชน์แก่หญิงและชายอย่างเท่าเทียมกัน ตามความต้องการที่แตกต่างกัน โดยมีทรัพยากร และการมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกันของหญิงและชายในทุกระดับ ■

หลักการชี้แนะ

- 1** ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันของมิติหญิงชายได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนที่จำเป็นของแผนงาน โครงการ และกิจกรรมทั้งหมดของคณะกรรมการแม่น้ำโขง
- 2** ความมีประสิทธิผล และประสิทธิภาพในการบรรลุถึงเป้าหมายการพัฒนา ต้องการการยอมรับว่า กิจกรรมทุกกิจกรรมของคณะกรรมการแม่น้ำโขงมีผลกระทบต่อหญิงและชายแตกต่างกัน และควรนำทัศนวิสัย ความต้องการ ความสนใจ บทบาท และทรัพยากรที่แตกต่างกันของหญิงและชาย มาประกอบการพิจารณาดำเนินการในทุกๆ ขั้นตอน
- 3** ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันของมิติหญิงชายเป็นคุณค่าพื้นฐานที่ต้องเสริมสร้างให้แข็งแกร่ง และสะท้อนให้เห็นในทางเลือกการพัฒนา และวิธีปฏิบัติของสถาบัน ■

กลยุทธ์และกิจกรรมที่สนับสนุน สัมฤทธิ์ผลของนโยบายदानมิติหญิงชาย

การรับรองกลยุทธ์दानมิติหญิงชายของคณะกรรมการแม่น้ำโขงโดยประเทศภาคีแม่น้ำโขง 4 ประเทศ เมื่อปี 2541 ได้เสริมความเข้มแข็งแก่ข้อผูกมัดของคณะกรรมการแม่น้ำโขง ในฐานะที่เป็นองค์กรพัฒนา และบริหารจัดการลุ่มน้ำ และอำนวยความสะดวกในนโยบายदानมิติหญิงชายสัมฤทธิ์ผล

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร คณะกรรมการแม่น้ำโขงจะต้อง:

1. ทำให้มั่นใจได้ว่ามีโอกาсти่เท่าเทียมกันระหว่างเจ้าหน้าที่หญิงและชายในด้านการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง สิทธิพิเศษ การฝึกอบรม และสภาพการทำงาน
2. ดำเนินความพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้มีการจําแนกข้อมูลโดยเพศ สำหรับการประเมินความต้องการ และการวางแผนงาน และเพื่อรวมการวิเคราะห์ด้านมิติหญิงชายเข้าไว้ในการออกแบบ การอนุมัติ การควบคุมดูแล และการประเมินแผนงาน
3. เพิ่มความตระหนัก และทักษะของเจ้าหน้าที่คณะกรรมการแม่น้ำโขง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาความแตกต่างด้านสังคม ระหว่างหญิงและชาย เมื่อมีการออกแบบ อนุมัติ ควบคุมดูแล และประเมินแผนงาน
4. ดำเนินการพิจารณาทบทวนระเบียบวิธีปฏิบัติของสถาบันอย่างเป็นระบบ และจัดวางให้เข้าที่ ซึ่งจะทําให้มั่นใจได้ว่าความต้องการของเด็กหญิงและเด็กชาย หญิงและชายทุกคน ได้รับการตอบสนองอย่างเท่าเทียมกัน ในการวางแผนกิจกรรมการพัฒนาของคณะกรรมการแม่น้ำโขง ■

กลยุทธ์ด้านมิติหญิงชาย

กลยุทธ์ด้านมิติหญิงชายของคณะกรรมการแม่บ้านฯ มีเป้าหมายที่การบูรณาการ และส่งเสริมทัศนวิสัยด้านมิติหญิงชายในทิศทางการดำเนินงานนโยบาย แผน แผนงาน และโครงการของคณะกรรมการแม่บ้านฯ กลยุทธ์นี้มีเพื่อสนับสนุน กลยุทธ์หลักที่มุ่งไปที่การพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างยั่งยืนในลุ่มแม่บ้านฯ ท่างกลางสิ่งต่างๆ ที่ระบุไว้ในกรอบแผนกลยุทธ์ของ คณะกรรมการแม่บ้านฯ คือ การจัดทำนโยบายขององค์กรเพื่อบูรณาการประเด็นด้านสังคมเข้าไว้ในกิจกรรมการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำและทรัพยากรอื่นๆ ส่งเสริมการอนุรักษ์ดินนโยบายเหล่านี้ให้ดีขึ้นผ่านทางกิจกรรมสร้างความตระหนักที่ได้จัดขึ้น และการเสริมสร้างสมรรถนะผ่านทาง การเผยแพร่เครื่องมือสนับสนุนการบริหารจัดการ ■

๘๗
กลยุทธ์ด้าน
มติหญิงชายของ
คณะกรรมการ
แม่น้ำโขง

(องค์ประกอบหลัก)

- 1 การจัดทำนโยบายที่คำนึงถึงมติหญิงชาย
- 2 การให้ไคมาซึ่งข้อมูลที่ดีและการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่และผู้บริหารจัดการระดับสูงของคณะกรรมการแม่น้ำโขง
- 3 การสร้างความตระหนักรู้ด้านมติหญิงชายในวัฒนธรรมองค์กร
- 4 การเสริมสร้างสมรรถนะด้านมติหญิงชายกับการพัฒนา
- 5 การจัดตั้งโครงสร้างและระเบียบปฏิบัติขององค์กรที่ตอบสนองต่อมติหญิงชาย
- 6 การจัดหาเครื่องมือที่จำเป็นเพื่ออนุรักษ์วิถีปฏิบัติด้านการพัฒนาที่ตอบสนองต่อมติหญิงชาย ■

องค์ประกอบที่หนึ่ง อาจอิงถึงการจัดทำนโยบายด้าน
มติหญิงชายสำหรับคณะกรรมการแม่น้ำโขง ซึ่ง
จะอำนวยความสะดวกต่อการกำหนดค่านิยามใหม่
ของวัตถุประสงค์การพัฒนา การจัดตั้งสถาบัน และ
กระบวนการวิธีปฏิบัติต่างๆ เพื่อให้สะท้อนถึงทัศนวิสัย
และการจัดลำดับความสำคัญของทั้งหญิงและชาย
รวมทั้ง ควรมีส่วนช่วยสนับสนุนการลดความ
แตกต่างของมติหญิงชายในความพยายามด้าน
การพัฒนา เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรน้ำ และ
ทรัพยากร

องค์ประกอบที่สองของกลยุทธ์ด้านมติหญิงชาย
ประกอบด้วย การให้ไคมาซึ่งข้อมูล และ
การสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ และผู้บริหารจัดการ
ระดับสูงของคณะกรรมการแม่น้ำโขง ผ่าน
ทางการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการรับรู้เรื่อง
มติหญิงชาย สำหรับสมาชิกคณะมนตรี และคณะ
กรรมการร่วมในคณะกรรมการแม่น้ำโขง และ
เจ้าหน้าที่อาวุโสของสำนักงานเลขาธิการคณะ
กรรมการแม่น้ำโขง ตลอดจนผู้มีอำนาจตัดสินใจ
ใจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของด้านทรัพยากรน้ำใน
ประเทศภาคีแม่น้ำโขง

เพื่อชักนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทีละเล็กทีละน้อย
ในวัฒนธรรมองค์กร ควรจัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรม
หรือกิจกรรมที่ทำให้เกิดการรับรู้เรื่องมติหญิงชาย
สำหรับเจ้าหน้าที่ทุกระดับในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของ
คณะกรรมการแม่น้ำโขงแห่งชาติ และสำนักงาน
เลขาธิการคณะกรรมการแม่น้ำโขง

การจัดทำนโยบาย ด้านมติหญิงชายของ คณะกรรมการ แม่น้ำโขง

1

ข้อมูลมัดขององค์กร

2

การสร้างให้เกิดการรับ รู้เรื่องมติหญิงชายใน วัฒนธรรมองค์กร

3

การเสริมสร้าง สมรรถนะด้าน มิติหญิงชาย กับการพัฒนา

4

การเสริมสร้างสมรรถนะด้านมิติหญิงชายกับการพัฒนา ถูกเน้นให้เป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ด้าน มิติหญิงชาย ประกอบด้วย การจัดหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การวางแผนด้านมิติหญิงชาย การวิเคราะห์ด้านมิติหญิง ชาย สำหรับเจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแม่ น้ำ โขง และเจ้าหน้าที่บริหารโครงการของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาค การประสาน โครงการนำร่องในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้รับ การคัดเลือกแล้ว เพื่อฝึกอบรมเจ้าหน้าที่บริหารโครงการใน ด้านการวิเคราะห์มิติหญิงชายที่ระดับปฏิบัติได้จริง และการ ประสานงานด้านการศึกษาอย่างเป็นทางการที่ระดับปริญญา โท ในสาขาการค้นคว้าวิจัยและฝึกอบรมด้านมิติหญิงชาย สำหรับเจ้าหน้าที่หลักของประเทศภาคีแม่น้ำโขง

การจัดตั้งองค์กร ที่ตอบสนอง ต่อมิติหญิงชาย

5

องค์ประกอบที่ห้าของกลยุทธ์ด้านมิติหญิงชายของคณะ กรรมการแม่น้ำโขง คือ การจัดให้มีโครงสร้าง และ ระเบียบปฏิบัติขององค์กรที่ตอบสนองต่อมิติหญิงชาย ประกอบด้วย การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานด้านมิติ หญิงชายที่สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแม่น้ำ โขง และเจ้าหน้าที่ประสานงานด้านมิติหญิงชายสำหรับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศภาคีแม่น้ำโขง ตามความ เหมาะสม และเพื่อทำให้มั่นใจได้ว่า สมาชิกของคณะ กรรมการบริหารฯ หรือเจ้าหน้าที่ประสานงานด้านมิติ หญิงชาย ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในหน่วยงานสำคัญที่มีอำนาจ ตัดสินใจ นอกจากนี้ควรจัดทำคู่มือการบริหารจัดการ โครงการแม่น้ำโขง และแนวทางการดำเนินงานโครงการ อื่นๆ ให้ตอบสนองต่อมิติหญิงชายด้วย ในลำดับสุดท้าย การจัดตั้งฐานข้อมูลสำหรับแผนงานและโครงการของ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแม่น้ำโขง และหน่วย งานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีข้อมูลจำแนกโดยเพศ รวมทั้ง จัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องดังกล่าว

กลยุทธ์สุดท้ายที่กำหนดไว้ คือ การจัดหาเครื่องมือที่จำเป็นเพื่ออนุรักษ์วิธีปฏิบัติด้านการพัฒนาที่ตอบสนองต่อมิติหญิงชาย ประกอบด้วย การจัดพิมพ์และเผยแพร่เอกสาร เรื่อง “แนวทางการปรับมิติหญิงชายให้เข้าสู่บทบาทหลักในการพัฒนาทรัพยากรน้ำในลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง” เป็นภาษาของประเทศภาคีแม่น้ำโขงทุกประเทศ รวมทั้งการผลิตชิ้นใหม่ และการแจกจ่ายหนังสือคู่มือสำหรับการปรับมิติหญิงชายให้เข้าสู่บทบาทหลัก ที่มีรายการตรวจสอบการปฏิบัติที่นำไปใช้ได้จริง

เครื่องมือด้าน มิติหญิงชาย

6

การอนุรักษ์ต้องครอบคลุมเหล่านี้ของกลยุทธ์ด้านมิติหญิงชายจะมีส่วนสนับสนุนการมุ่งไปสู่สัมฤทธิ์ผลของคุณภาพที่เหมาะสมระหว่างมิติ 3 มิติ คือการพัฒนาเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม สำหรับคนรุ่นอนาคต ■

Mekong River Commission

Cambodia • Lao PDR • Thailand • Viet Nam

www.mrcmekong.org

Office of the Secretariat in Vientiane (OSV)

Office of the Chief Executive Officer

184 Fa Ngoum Road,

P.O. Box 6101, Vientiane, Lao PDR

Tel: (856-21) 263 263

Fax: (856-21) 263 264